

СТРАХУВАННЯ ЕКСПОРТНИХ КРЕДИТІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Страховання експортних кредитів - один з найменш розвинених видів страхування в Україні. Для експортоорієнтованої ринкової економіки цей вид страхування є просто необхідним. У розвинених країнах, за оцінками експертів, на фінансову підтримку експорту витрачається в середньому 0,35% ВВП.

Виходячи з досвіду індустриальних країн, що практикують державну підтримку експорту протягом останніх десятиліть, слід вказати на пріоритетність використання системних інституційно-фінансових заходів у сфері державної підтримки експортної діяльності. Крім того, саме кредитно-страхові механізми державного стимулювання розвитку експорту стали ефективною заміною прямого субсидування національного товаровиробника, яке визнано неприпустимим в умовах проголошення вільного доступу на ринки в рамках СОТ.

Переважає більшість українських виробників продукції з високою часткою доданої вартості не спроможна самостійно організувати кредитування збуту своєї продукції на світовому ринку.

Вирішення проблеми належної фінансової підтримки експортної діяльності є ключовим завданням влади на сучасному етапі. На думку автора, форми фінансового впливу держави на експорт, які практикуються в Україні, є застарілими й неефективними. Експортне кредитування в Україні не набуло належного розвитку. Виходячи на зовнішній ринок, експортер повинен, як мінімум, мати доступ до фінансування не гіршого, ніж мають його конкуренти з інших країн. Вітчизняні банки в умовах надзвичайно високих кредитних ризиків та дорогих і коротких пасивів мають гірші конкурентні позиції у порівнянні з банками розвинутих країн. Унаслідок цього обсяги та умови кредитної підтримки експортерів підпорядковані дії тих самих чинників, що визначають умови кредитування, наприклад, короткострокової торговельної операції. Як наслідок вітчизняні банки не зацікавлені у кредитуванні експортного виробництва.

Стабільно у невеликих обсягах експортним кредитуванням займається лише Державний експортно-імпортний банк України. Інші комерційні банки надають експортне фінансування вкрай рідко. Зокрема, одним із найбільших проектів у цій галузі було надання з боку «Райффайзен банк Аваль» кредитів

на побудову суден на замовлення іноземних компаній Миколаївському суднобудівному заводу («DamenShipyardsOcean»).

Варто наголосити, що одним із основних джерел довгострокових фінансових ресурсів для українських компаній можуть виступити пов'язані кредити, що надаються іноземними банками під гарантії ЕКА. Для іноземних банків реалізація подібних схем кредитування є особливо привабливим видом бізнесу зважаючи на їх неризиковість. У таких схемах ЕКА забезпечує страхування 95–100 % економічних та політичних ризиків банку, що виділяє кошти. Фінансування під гарантії ЕКА є порівняно дешевим і тривалим (від п'яти до десяти років) видом надання коштів на придбання імпортного обладнання.

Організація фінансування за участю ЕКА зазвичай відбувається в такій послідовності. Спочатку імпортер, який бажає купити обладнання для розширення свого бізнесу, укладає зовнішньоторговельну угоду і складає запит до банку про отримання дозволу організувати фінансування за участю ЕКА. Після глибокого опрацювання та аналізу інвестиційного проекту спеціалісти банку імпортера приймають рішення про фінансування такого проекту і пропонують здійснити фінансування інвестиційного проекту іноземному банку та національному ЕКА. Після прийняття позитивного рішення на користь імпортера укладаються кредитні угоди між двома банками і між банком імпортера та його клієнтом. ЕКА, своєю чергою, страхує кредитну угоду між банківськими установами, здійснюючи таким чином покриття ризиків іноземного банку. Практика свідчить, що 85% вартості угоди покривають саме ЕКА, а 15% загальної вартості сплачується як авансовий платіж імпортера. Далі банк експортера перераховує йому кошти за надане обладнання. Експортер здійснює поставку на користь імпортера. Після цього останній погашає отриманий кредит у банку, а банк імпортера відшкодовує заборгованість іноземному банку. Вартість цієї форми фінансування складається зі ставки залучення коштів на світовому ринку, страхової премії ЕКА, маржі іноземного і вітчизняного банків. Розмір страхової премії залежить від ризиків країни імпортера та умов контракту.

Водночас, співпраця іноземних ЕКА з національними компаніями надає останнім додаткові можливості вигідного фінансування імпортних операцій, що, своєю чергою, дозволяє здійснити технічне переоснащення, вдосконалити виробничі процеси, провести впровадження сучасних технологічних розробок, збільшити обсяги закупівлі готової продукції, фінансувати інвестиційні проекти на кращих умовах і виходити на нові ринки збуту готової продукції.

Слід зазначити, що на даний час Україна здійснює зовнішньоторговельні операції з партнерами з-понад 200 країн світу, зокрема

з країнами СНД, ЄС, Азіатсько-Тихоокеанського регіону, Африканського регіону, Близького та Середнього Сходу, Північної та Латинської Америки.

Зважаючи на відсутність належних механізмів державної підтримки страхування та фінансування експорту в Україні, вітчизняні підприємства-експортери працюють в умовах нерівноправної конкурентної боротьби на міжнародних ринках товарів і послуг.

Незбалансованість експорту України, в якому переважає продукція з низьким ступенем переробки, потребує з боку держави впровадження нових підходів до створення національної експортної політики, спрямованої на диверсифікацію експорту та збільшення в його структурі товарів з високою доданою вартістю. Отже, важливою складовою успішної інтеграції України у світовий економічний простір повинно стати створення системи державної підтримки експорту та сприятливих умов для вітчизняних виробників конкурентоспроможної продукції на зовнішньому ринку.